Ogólnokształcąca Szkoła Baletowa im. Feliksa Parnella
WYMAGANIA EDUKACYJNE - **Geografia**
KLASA: **IV**
rok szkolny **2026/2027**
nauczyciel **Elżbieta Kacprzak**

Dział I: Położenie i środowisko przyrodnicze Polski.

1. Ocena dopuszczająca:
   Uczeń :
   a) wskazuje położenie Polski na mapie Europy;
   b) wymienia sąsiadów Polski;
   c) wymienia cechy położenia Polski;
   d) wymienia skrajne punkty terytorium Polski;
   e) nazwa województwa i ich stolice
   f) wskazuje struktury geologiczna występujące w Polsce
   g) wymienia nazwy zlodowaceń i wskazać ich zasięg na mapie
   h) wymienia różne typy skał i minerałów występujące w Polsce;
   i) wymienia przykłady wykorzystania skał i surowców mineralnych w działalności człowieka
   j) wymienia czynniki kształtujące klimat w Polsce;
   k) nazwa masy powietrza wpływające na klimat;
   l) wymienia termiczne pory roku
   m) wymienia czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce
   n) wskazuje na mapie wybrane obiekty hydrologiczne w Polsce
   o) wskazuje na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i najmniejszą lesistością
   p) wymienia czynniki glebotwórcze;
   q) wyjaśnia znaczenie gospodarcze gleb
   r) wymienia cechy geograficzne Morza Bałtyckiego
   s) wymienia zmiany, jakie w środowisku naturalnym wywołuje rozwój gospodarczy
   t) wymienia podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce;
   u) lokalizuje na mapie wybrane parki narodowe

2. Ocena dostateczna:
   Uczeń:
   a) wymienia wszystkie województwa i ich stolice;
   b) podaje przykłady konsekwencji rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski
   c) korzystając z atlasu nazwa ery, w jakich powstały poszczególne struktury geologiczne;
   d) wskazuje i nazwa struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach
   e) wymienia formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu
   f) wymienia i wskazuje rejony występowania poszczególnych surowców mineralnych
   g) wymienia cechy klimatu Polski,
   h) określa rodzaj pogody związanej z poszczególnymi masami powietrza
   i) omawia na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce
   j) nazwa i wskazuje na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce
   k) wymienia rodzaje lasów
   l) wskazuje na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb
   m) opisuje położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego
   n) podaje przykłady działań, które należy podjąć, aby chronić przyrodę Polski
   o) lokalizuje na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce;
   p) omawia przyrodę w wybranych parkach narodowych

3. Ocena dobra:

Uczeń:

a) wymienia i wskazuje na mapie województwa;
b) wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski;
c) wymienia konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski
d) opisuje na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski
e) omawia uwarunkowania zlodowaceń w Polsce
f) opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce;
g) klasyfikuje skały występujące w Polsce ze względu na ich genezę;
h) określa znaczenie gospodarcze surowców mineralnych
i) wyjaśnia sposób powstawania frontów atmosferycznych;
j) omówia cechy klimatu Polski
k) wskazuje formy działalności człowieka uzależnione od warunków klimatycznych
l) opisuje cechy sieci rzecznej w Polsce
m) charakteryzuje poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko
n) charakteryzuje wybrane typy gleb
o) omawia cechy fizyczne wód Bałtyku i ich zależność od warunków przyrodniczych;
p) wskazuje państwa nadbałtyckie ze stolicam
q) wyjaśnia znaczenie terminów: segregacja odpadów, recykling
r) wymienia formy ochrony przyrody i wyjaśnić różnice między nimi;
s) podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących w pobliżu miejsca zamieszkania

4. <u>Ocena bardzo dobra:</u>

Uczeń:

a) charakteryzuje konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski
b) wykazuje związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu
c) wyjaśnia genezę wybranych form polodowcowych;określić możliwość występowania form polodowcowych w najbliższej okolicy
d) wskazuje surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, ocenia ich przydatność;
e) określa zasobność Polski w surowce mineralne na tle Europy
f) określa zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych
g) charakteryzuje zależności między warunkami klimatycznymi a rolnictwem, turystyka i transportem
h) charakteryzuje dorzecza Wisły i Odry
i) wyjaśnia zależności między warunkami klimatycznymi a szatą roślinną;
j) porównuje zbiorowiska leśne w różnych częściach Polski
k) ocenia wartość użytkową gleb w Polsce;
l) omawia genezę wybranych typów gleb
m) wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia i termiki wód Bałtyku;
n) określa znaczenie Bałtyku dla regionu;
o) omawia przebieg granicy morskiej Polski
p) omawia wpływ działalności człowieka na atmosferę, wody i gleby
q) opisuje zasady rozwoju zrównoważonego

5. <u>Ocena celująca:</u>

Uczeń:

a) wymienia i wskazuje na mapie województwa i miasta będące siedzibami władz samorządowych;
b) oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski
c) charakteryzuje na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski
d) omawia cechy charakterystyczne rzeźby młodo- i staroglacjalnej oraz wskazuje rejony ich występowania w Polsce
e) omawia zróżnicowanie występowania skał i złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej

f) charakteryzuje klimat Polski na tle klimatu Europy
g) charakteryzuje czynniki wpływające na zmienność pogody w Polsce
h) omawia cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski.
i) wskazuje różnice między dorzeczami Wisły i Odry na tle innych rzek Europy
j) wyjaśnia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce oraz na tle Europy;
k) ocenia potrzebę racjonalnej gospodarki leśnej
l) dokonuje analizy prostego profilu glebowego
m) wskazuje czynniki wpływające na degradację środowiska Morza Bałtyckiego i przedstawić sposoby poprawy warunków.
n) opisuje mechanizm powstawania kwaśnych opadów i wymienia skutki na przyrodę i działalność człowieka
o) omawia akty prawne, na podstawie których przyroda w Polsce podlega ochronie

Dział II: Ludność Polski

1. Ocena dopuszczająca:
Uczeń:
a) wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską
b) wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice
c) wyjaśnia znaczenie terminów: przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, wyż demograficzny, niż demograficzny
d) wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie
e) wyjaśnia znaczenie terminów: piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia
f) odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych
g) wyjaśnia znaczenie terminu gęstoś zaludnienia
h) wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce
i) wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego
j) wyjaśnia znaczenie terminu migracje wewnętrzne
k) wymienia przyczyny migracji wewnętrznych
l) odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski
m) wymienia główne skupiska Polonii
n) wymienia mniejszości narodowe w Polsce
o) wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe
p) wyjaśnia znaczenie terminów: struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo
q) odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki
r) odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie
s) wyjaśnia znaczenie terminów: miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)
t) wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie
u) wymienia funkcje miast
v) odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy
w) wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich
x) wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast

2. Ocena dostateczna:
Uczeń:

a) wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich
b) prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie światowej
c) omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018
d) omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce
e) omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw
f) wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku
g) wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce
h) omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce
i) podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce
j) wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce
k) określa kierunki napływu imigrantów do Polski
l) wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności
m) charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce
n) podaje przyczyny bezrobocia w Polsce
o) porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych
p) podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce
q) podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce
r) wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady
s) wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną
t) omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich

3. <u>Ocena dobra:</u>
Uczeń:
a) omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w.
b) oblicza współczynnik przyrostu naturalnego
c) podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce
d) omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce
e) porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych
f) oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski
g) opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce
h) opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce
i) porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy
j) omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce
k) wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności
l) analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego
m) porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich
n) określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach
o) porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich
p) charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce
q) omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce
r) porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy
s) analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce
t) omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

a) omawia podział administracyjny Polski
b) omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy
c) omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku
d) omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski
e) oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce
f) charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce
g) wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich
h) omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce
i) przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy
j) omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach
k) analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych
l) omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji
m) omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy
n) określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy

5. Ocena celująca:

Uczeń:

a) analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski
b) analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego
c) analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce
d) ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie
e) ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich
f) omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce
g) analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce
h) omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
i) identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich

Dział III: Główne zagadnienia gospodarcze Polski

1. Ocena dopuszczająca:

Uczeń:

a) wymienia funkcje rolnictwa
b) wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce
c) wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce
d) wyjaśnia znaczenie terminów: plon, zbiór, areał
e) wymienia główne uprawy w Polsce
f) wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce
g) wyjaśnia znaczenie terminów: chów, pogłowie
h) wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce
i) wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich
j) dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy

k) wymienia funkcje przemysłu
l) wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej
m) wymienia źródła energii
n) wymienia typy elektrowni
o) wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce
p) wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim
q) wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie
r) wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego
s) podaje przyczyny kwaśnych opadów
t) podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce
u) wyjaśnia znaczenie terminu komunikacja
v) wyróżnia rodzaje transportu w Polsce
w) wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze
x) wyróżnia rodzaje łączności
y) wyjaśnia znaczenie terminów: centra logistyczne, spedycja
z) wyjaśnia znaczenie terminów: eksport, import, bilans handlu zagranicznego
aa) wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski
bb) wyjaśnia znaczenie terminów: turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna
cc) wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie
dd) wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski

2. Ocena dostateczna:
Uczeń:
a) opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce
b) prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce
c) przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce
d) prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce
e) wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce
f) przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce
g) wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce
h) omawia cechy polskiego przemysłu
i) wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski
j) omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim
k) lokalizuje na mapie Polski elektrownie cieplne, wodne i niekonwencjonalne
l) opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych
m) podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim
n) opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich
o) omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła
p) omawia zróżnicowanie usług w Polsce
q) omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce
r) omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce
s) omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce
t) omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce
u) omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych
v) wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym
w) wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego
x) omawia czynniki rozwoju turystyki
y) wymienia polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa UNESCO i wskazuje je na mapie

3. Ocena dobra:
Uczeń:

a) przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
b) charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce
c) przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy
d) prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce
e) przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
f) opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce
g) omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem
h) prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy
i) wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim
j) opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich
k) opisuje strukturę połowów ryb w Polsce
l) charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska
m) wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych
n) przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju
o) charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków
p) omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski
q) podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski
r) wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach
s) wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych
t) przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce
u) charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa UNESCO
v) charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski
w) wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski

4. Ocena bardzo dobra:

Uczeń:

a) omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce
b) charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce
c) porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy
d) porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy
e) omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej
f) analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu
g) opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej
h) omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce
i) wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii
j) analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem
k) określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
l) omawia rozwój przemysłu stoczniowego w Polsce
m) analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych
n) omawia skutki zanieczyszczenia środowiska naturalnego
o) wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce
p) określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski
q) prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego
r) określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski
s) omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki
t) ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki
u) analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy

v) ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski
w) analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie
x) określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach

5. Ocena celująca:
Uczeń:
a) przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej
b) dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny
c) wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju
d) analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki
e) przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce
f) ustala na podstawie dostępnych źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego
g) identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju
h) identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta
i) podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy
j) omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski

Dział IV: Relacje między elementami środowiska geograficznego.

1. Ocena dopuszczająca:
Uczeń:
a) wyjaśnia, czym jest powódź;
b) podaje przykłady przyczyn występowania powodzi;
c) wymienia kilka metod ochrony przeciwpowodziowe
d) podaje przykłady surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce;
e) wymienia wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych
f) podaje cechy środowiska geograficznego i opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej
g) wyjaśnia pojęcie migracji ze wsi do miast;
h) podaje przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast
i) wyjaśnia czym jest bezrobocie;
j) podaje najważniejsze przyczyny i skutki występowania bezrobocia
k) podaje przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych
l) podaje przykłady walorów turystycznych Pobrzeża Bałtyku i Małopolski;
m) opisuje własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce

2. Ocena dostateczna:
Uczeń:
a) odróżnia powódź od wezbrania;
b) na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podaje konsekwencje wystąpienia powodzi
c) na podstawie materiałów podaje przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki;

d) dokonuje podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze
e) na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazuje zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej;
f) wymienia przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej
g) wyjaśnia pojęcie salda migracji;
h) na podstawie mapy opisuje zróżnicowanie salda migracji w Polsce
i) na podstawie materiałów opisuje zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce
j) na podstawie danych statystycznych opisuje zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce;
k) wyjaśnia, czym jest centrum logistyczne;
l) na podstawie mapy określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych nieopodal ważnych szlaków komunikacyjnych
m) wyjaśnia dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów;
n) na podstawie materiałów udowadnia, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski;
o) na podstawie diagramów opisuje zmiany liczby turystów nad Bałtykiem

3. Ocena dobra:
Uczeń:
a) uzasadnia stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej;
b) wykazuje związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym;
c) określa wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi
d) na wybranych przykładach uzasadnia rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce;
e) wyjaśnia związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi kierunkami rozwoju energetyki
f) wyjaśnia przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej;
g) wyjaśnia przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej
h) na podstawie piramidy demograficznej charakteryzuje strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej;
i) podaje przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast;
j) wyjaśnia przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi
k) charakteryzuje zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po transformacji gospodarczej;
l) wyjaśnia przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce
m) wyjaśnia korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych;
n) na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych
o) na podstawie mapy tematycznej opisuje zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach;
p) porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce

4. Ocena bardzo dobra:
Uczeń:
a) klasyfikuje i wyjaśnia przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi;
b) analizuje i porównuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej;
c) określa wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi
d) określa warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych
e) identyfikuje i wyjaśnia zmiany w zakresie zagospodarowania terenu i stylu zabudowy na przykładach stref podmiejskich;
f) opisuje i wyjaśnia zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich;
g) podaje własną definicję pojęcia suburbanizacja
h) wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin;
i) wyjaśnia wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi

j) wykazuje wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia;
k) wyjaśnia przyczyny i konsekwencje wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce
l) identyfikuje związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych;
m) wyjaśnia na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych
n) dokonuje wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeża Bałtyku;
o) określa wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach

5. Ocena celująca:
Uczeń:
a) dokonuje oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze;
b) proponuje i uzasadnia dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze
c) wyszukuje informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie;
d) dokonuje oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie
e) dokonuje krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast;
f) prognozuje przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich
g) porównuje przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich;
h) proponuje sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi
i) samodzielnie wyszukuje informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce;
j) ocenia skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia
k) na podstawie dostępnych materiałów dokonuje oceny dowolnego obszaru położonego w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną
l) wyszujuje informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski;

Dział V: Własny region i "mała ojczyzna".

1. Ocena dopuszczająca:
Uczeń:
a) wyjaśnia znaczenie terminu region
b) wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski
c) wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony
d) wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu
e) wyjaśnia znaczenie terminu mała ojczyzna
f) wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny
g) przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie
h) wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny

2. Ocena dostateczna:
Uczeń:
a) charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych
b) rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania
c) wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych
d) określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzenią w wymiarze lokalnym

e) rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności

3. Ocena dobra:
   Uczeń:
   a) wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie
   b) analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu
   c) prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu
   d) prezentuje główne cechy gospodarki regionu
   e) opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny
   f) omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł

4. Ocena bardzo dobra:
   Uczeń:
   a) przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu
   b) prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej

5. Ocena celująca:
   Uczeń:
   a) projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie
   b) wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego
   c) planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie
   d) projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności
   e) podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej